

Efektywna i sprawiedliwa Rozszerzona Odpowiedzialność Producenta

Warszawa, sierpień 2024 r.

ROP – dyrektywa odpadowa

Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki w celu zapewnienia, by wysokość wkładów finansowych płaconych przez producenta produktu w celu wypełnienia jego obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta:

- a) pokrywała następujące koszty związane z produktami, które producent wprowadza do obrotu w danym państwie członkowskim:
 - koszty selektywnej zbiórki odpadów, a następnie ich transportu i przetwarzania, w tym przetwarzania niezbędnego do osiągnięcia unijnych celów w zakresie gospodarowania odpadami, oraz koszty niezbędne do realizacji innych celów i zadań, o których mowa w ust. 1 lit. b), po uwzględnieniu dochodów z ponownego użycia, ze sprzedaży surowców wtórnych pochodzących z jego produktów i z nieodebranych kaucji,
 - koszty dostarczania posiadaczom odpadów odpowiednich informacji zgodnie z ust. 2,
 - koszty gromadzenia danych i sprawozdawczości zgodnie z ust. 1 lit. c).
- b) w przypadku zbiorowego wypełniania obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta, była zróżnicowana, w miarę możliwości, dla poszczególnych produktów lub grup podobnych produktów, zwłaszcza przy uwzględnieniu ich trwałości, ich przydatności do naprawy, ponownego użycia i recyklingu oraz obecności substancji niebezpiecznych, a tym samym przyjęciu podejścia opartego na cyklu życia i zgodnego z wymogami określonymi w odpowiednich przepisach unijnych oraz opartego na zharmonizowanych kryteriach, jeżeli są one dostępne, w celu zapewnienia niezakłóconego funkcjonowania rynku wewnętrznego; oraz
- c) nie przekraczała kosztów niezbędnych do świadczenia usług gospodarowania odpadami w sposób efektywny kosztowo. Koszty te są ustalane w sposób przejrzysty między zainteresowanymi podmiotami.

Państwa członkowskie ustanawiają odpowiednie ramy monitorowania i egzekwowania w celu zapewnienia, by producenci produktów i organizacje realizujące w ich imieniu obowiązki wynikające z rozszerzonej odpowiedzialności producenta wypełniały te obowiązki, także w przypadku sprzedaży na odległość, oraz by środki finansowe były właściwie wykorzystywane, a wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta przekazywały wiarygodne dane.

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

Jeżeli na terytorium danego państwa członkowskiego wiele organizacji realizuje w imieniu producentów produktów obowiązki wynikające z systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta, to zainteresowane państwo członkowskie wyznacza co najmniej jeden organ niezależny od prywatnych interesów lub organ publiczny do nadzoru realizacji obowiązków wynikających z rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

Państwa członkowskie zapewniają regularny dialog pomiędzy odpowiednimi podmiotami zaangażowanymi we wdrażanie systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta, w tym producentami i dystrybutorami, prywatnymi lub publicznymi podmiotami gospodarującymi odpadami, władzami lokalnymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz, w stosownych przypadkach, podmiotami gospodarki społecznej, sieciami ponownego użycia i napraw oraz podmiotami zajmującymi się przygotowaniem do ponownego użycia.

Państwa członkowskie przyjmują środki zapewniające, aby odpady selektywnie zebrane w celu przygotowania do ponownego użycia i w celu recyklingu zgodnie z art. 11 ust. 1 i art. 22 nie były spalane, z wyjątkiem odpadów powstających w wyniku operacji dalszego przetwarzania selektywnie zebranych odpadów, jeżeli spalanie daje w tym przypadku wynik najlepszy dla środowiska zgodnie z art. 4.

Obowiązki wprowadzających

1. Wprowadzający (tak jak obecnie) mają obowiązek realizacji poziomów recyklingu odnośnie opakowań opakowaniowych (jednostkowych, zbiorczych i transportowych).
2. Wprowadzający pokrywają koszty selektywnej zbiórki i przygotowania / sortowania / przekazania do recyklingu odpadów opakowaniowych, w tym pochodzących ze strumienia komunalnego, na podstawie kosztu netto (koszty zbiórki, sortowania i przygotowania do recyklingu pomniejszone o przychody ze sprzedaży surowców do recyklerów).
3. Wprowadzający mogą realizować ww. obowiązki samodzielnie lub powierzając je Organizacjom Odzysku Opakowań / organizacjom Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów.
4. Wprowadzający stosują zasady ekoprojektowania, polegające w szczególności na:
 - a) zastępowaniu tam, gdzie to możliwe, opakowań jednorazowego użytku opakowaniami wielokrotnego użytku,
 - b) zmniejszaniu wagi opakowań jednostkowych,
 - c) eliminacji lub ograniczeniu do minimum opakowań trudnych w procesie recyklingu,
 - d) wykorzystywaniu surowców wtórnych w produkcji nowych opakowań.

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

Zasady ekoprojektowania

1. Jednorodność: ograniczenie łączenia różnych rodzajów surowców w jednym opakowaniu, jeżeli nie jest ono recyklowalne.
2. Ponowne wykorzystanie: opakowania w pierwszej kolejności powinny móc być wykorzystywane ponownie.
3. Recyklowalność: opakowania nadają się do recyklingu i umożliwiają recykling skali.
4. Prostota: unikanie nadmiaru warstw, zdobień, barwników i lakierów w opakowaniach z tworzyw sztucznych i papieru.
5. Kryteria: Kryteria ekoprojektowania określone oddzielnie dla tworzyw sztucznych, szkła, metali, papieru i opakowań wielomateriałowych
6. Wytyczne: Kryteria muszą być zgodne z wytycznymi UE.

Zadania gmin

1. Gminy (tak jak obecnie) odpowiedzialne są za prowadzenie selektywnej zbiórki od właścicieli nieruchomości zamieszkałych i przygotowania / przekazania odpadów opakowaniowych zebranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych do recyklingu.
2. Gminy ustanawiają w regulaminach utrzymania czystości i porządku kryteria selektywnej zbiórki:
 - a) w pojemnikach lub workach przeznaczonych do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, na jakie przeznaczony jest dany pojemnik lub worek, znajduje się wagowo nie więcej niż 30 % zanieczyszczeń (innych frakcji odpadów),¹
 - b) w pojemnikach lub workach przeznaczonych na odpady reszkowe gromadzone są wyłącznie odpady, które nie podlegają selektywnemu zbieraniu,²
 - c) udział odpadów zmieszanych w łącznej masie odbieranych odpadów nie przekracza 30%.³

¹ Na podstawie regulaminu utrzymania czystości we Wrocławiu,
<https://baw.um.wroc.pl/UrządMiastaWroclawia/document/42247/>

² Na podstawie regulaminu utrzymania czystości w Gdańsku,
https://edziennik.gdansk.uw.gov.pl/WDU_G/2022/2089/akt.pdf

³ Na podstawie regulaminu utrzymania czystości we Wrocławiu,
<https://baw.um.wroc.pl/UrządMiastaWroclawia/document/42247/>

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

3. Gminy rozszerzają specyfikację przetargową (SIWZ) oraz zawierane umowy o wymogi związane z:
 - a) podaniem stawek (kosztów) związanych z selektywną zbiórką poszczególnych frakcji / grupy odpadów opakowaniowych / rodzaju odpadów opakowaniowych gromadzonych w pojemnikach / workach i odrębnie,
 - b) podaniem stawek netto (kosztów minus przychody ze sprzedaży surowców) związanych z przygotowaniem / sortowaniem / przekazaniem do recyklingu poszczególnych frakcji / grupy odpadów opakowaniowych / rodzaju odpadów opakowaniowych pochodzących ze zbiórki selektywnej.
4. Gminy publikują szczegółowe stawki zawarte w umowach, wynikających z rozstrzygniętych zamówień, w Bazie Danych o Odpadach.

Zadania Organizacji ROP

1. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów / izby realizujące porozumienia odpowiedzialne są za realizację poziomów recyklingu i pokrywanie kosztów selektywnej zbiórki i przygotowania / sortowania odpadów opakowaniowych do recyklingu.
2. Największe Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów, reprezentujące w skali kraju co najmniej 10% masy całkowitego wprowadzenia, zawierają umowy:
 - a) z gminami na realizację działań zapewniających selektywną zbiórkę odpadów opakowaniowych odbieranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych,
 - b) z sortowniami / instalacjami komunalnymi na przygotowanie / sortowanie / przekazanie do recyklingu określonego minimalnego tonażu odpadów opakowaniowych znajdujących się w strumieniu komunalnym oraz na pokrycie kosztów tych działań.
3. Pozostałe Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów, z których każda reprezentuje w skali kraju mniej niż 10% całkowitego wprowadzenia, zawierają umowy i przekazują środki na pokrycie kosztów dla największym Organizacjom Odzysku Opakowań / organizacjom Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów odpowiednio do procentu całkowitego wprowadzenia. Największe Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów uwzględniają obowiązek pozostałych Organizacji w umowach zawieranych z gminami oraz sortowniami / instalacjami komunalnymi i przekazują im środki pochodzące od tych pozostałych Organizacji bez marż i potrąceń
4. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów / dobrowolne porozumienia zawierają dodatkowe umowy z sortowniami / instalacjami komunalnymi na przygotowanie / sortowanie / przekazanie do recyklingu wybranych rodzajów

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

odpadów opakowaniowych w celu zapewnienia, że odpady te zostaną przekazane do uzgodnionych recykerów przez Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów / dobrowolne porozumienia.

Pokrywanie kosztów

1. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów pokrywają koszty proporcjonalnie do masy całkowitego wprowadzenia (udział w rynku).
2. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów pokrywają:
 - a) **gminom** koszty (ex post) **selektywnej zbiórki** odpadów opakowaniowych odbieranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych w przeliczeniu na 1 tonę wg stawek zawartych w umowach przez gminy, wynikających z rozstrzyganych zamówień na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych,
 - b) **sortowniom** / instalacjom komunalnym koszty (ex post) przygotowania / sortowania / przekazania do recyklingu poszczególnych frakcji / grupy odpadów opakowaniowych / rodzaju odpadów opakowaniowych pochodzących **ze zbiórki selektywnej** w przeliczeniu na 1 tonę przekazaną do recyklingu i potwierdzoną Dokumentem Potwierdzającym Recykling wg stawek zawartych w umowach z gminami, wynikających z rozstrzyganych zamówień na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych,
 - c) **sortowniom** / instalacjom komunalnym koszty (ex post) przygotowania / sortowania / przekazania do recyklingu poszczególnych frakcji / grupy odpadów opakowaniowych / rodzaju odpadów opakowaniowych pochodzących **z odpadów resztkowych** / zmieszanych w przeliczeniu na 1 tonę przekazaną do recyklingu i potwierdzoną Dokumentem Potwierdzającym Recykling wg kosztów wysortowania odpadów opakowaniowych z odpadów resztkowych / zmieszanych zawartych w umowach z sortowniami / instalacjami.
3. Koszty pokrywane są wyłącznie dla odpadów opakowaniowych podlegających selektywnej zbiórce w gminnych systemach komunalnych, z wyłączeniem odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie w innych systemach (np. w systemie kaucyjnym).
4. Dla każdej frakcji / grupy odpadów opakowaniowych / rodzaju odpadów opakowaniowych koszty są ustalane odrębnie.

Współpraca organizacji ROP z gminami

1. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów pokrywają:
 - a) 100% kosztów dotyczących frakcji tworzyw sztucznych, szkła i metali (pojemniki / worki żółty i zielony),

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

- b) 75% kosztów dotyczących frakcji papieru (pojemnik / worek niebieski).⁴
2. Na podstawie zawieranej umowy, Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów:
- a) współpracują z gminami w zakresie prowadzenia selektywnej zbiórki (sugestie, opinie) oraz prowadzą na ich terenie działania edukacyjne skierowane do właścicieli i mieszkańców nieruchomości zamieszkałych,
- b) uprawnione są przez gminy do dokonywania okresowej (nie rzadziej niż raz w roku) weryfikacji jakości selektywnej zbiórki i / lub procesów sortowania w podmiotach odpowiedzialnych za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych na rzecz danej gminy.
3. Opłaty od Organizacji Odzysku Opakowań / organizacji Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów stają się dochodami gmin i mogą zostać przeznaczone wyłącznie na pokrycie kosztów prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów odbieranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych.

Pokrywanie kosztów

1. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów pokrywają gminom koszty (ex-post, rozliczenie następuje nie rzadziej niż raz na kwartał) obliczone wg schematu:

Koszty odbioru i transportu (proces potwierdzony Kartami Przekazania Odpadów):

- a) pojemnik / worek żółty = masa odpadów dostarczona do instalacji (w Mg) x stawka wynikająca z udzielonego zamówienia,
- b) pojemnik zielony = masa odpadów dostarczona do instalacji (w Mg) x stawka wynikająca z udzielonego zamówienia,
- c) pojemnik niebieski = masa odpadów dostarczona do instalacji (w Mg) x 0,75% stawki wynikającej z udzielonego zamówienia.

⁴ Zgodnie z analizą morfologiczną odpadów komunalnych przeprowadzonych przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, udział papieru nieopakowaniowego w pojemnikach / workach niebieskich wynosi ok 25%, <https://ios.edu.pl/wp-content/uploads/2022/08/ios-pib-morfologia-odpadow-komunalnych-wytwarzanych-w-polsce-w-systemie-gminnym.pdf>

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

Koszty sortowania / doczyszczenia/ przygotowania i przekazania do recyklingu (w podziale na frakcje odpadów opakowaniowych):

masa odpadów przekazanych do recyklingu (w Mg potwierdzona Dokumentami Potwierdzającymi Recykling) x stawka netto wynikająca z udzielonego zamówienia (koszt pomniejszony o przychody ze sprzedaży surowców).

Mechanizm płatności

Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów pokrywają koszty (ex-post, rozliczenie następuje nie rzadziej niż raz na kwartał) obliczone wg schematu:

- a) gminom koszty odbioru i transportu (proces potwierdzony Kartami Przekazania Odpadów):
 - pojemnik / worek żółty = masa odpadów dostarczona do instalacji (w Mg) x stawka wynikająca z udzielonego zamówienia
 - pojemnik zielony = masa odpadów dostarczona do instalacji (w Mg) x stawka wynikająca z udzielonego zamówienia
 - pojemnik niebieski = masa odpadów dostarczona do instalacji (w Mg) x 0,75% stawki wynikającej z udzielonego zamówienia
- b) sortowniom / instalacjom komunalnym koszty sortowania / doczyszczenia/ przygotowania i przekazania do recyklingu (w podziale na frakcje odpadów opakowaniowych):
 - masa odpadów przekazanych do recyklingu (w Mg potwierdzona Dokumentami Potwierdzającymi Recykling) x stawka netto wynikająca z udzielonego zamówienia (koszt pomniejszony o przychody ze sprzedaży surowców)
 - masa odpadów przekazanych do recyklingu (w Mg potwierdzona Dokumentami Potwierdzającymi Recykling) x koszt netto wysortowania odpadów opakowaniowych z odpadów reszkowych / zmieszanych (koszt pomniejszony o przychody ze sprzedaży surowców)

Źródło danych

Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów uzyskują wgląd w umowy zawarte przez gminy z podmiotami odbierającymi i zagospodarowującymi odpady komunalne od właścicieli nieruchomości.

Pozostałe założenia

1. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów / izby realizujące porozumienia są akredytowane / certyfikowane przez organ administracji rządowej (np. Generalnego Inspektora Ochrony Środowiska).
2. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów:
 - a) posiadają kapitał zakładowy w wysokości co najmniej 5 mln zł,

Koncepcja popierana przez:

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

- b) przeznaczają wypracowany zysk wyłącznie na cele statutowe,
 - c) zobowiązane są do utrzymywania stałej rezerwy finansowej w wysokości co najmniej 10% przychodów na wypadek nagłego wzrostu kosztów wynikających z zawieranych z sortowniami / instalacjami komunalnymi dodatkowych umów.
3. Organizacje Odzysku Opakowań / organizacje Rozszerzonej Odpowiedzialności Producentów / dobrowolne porozumienia są odpowiedzialne za kontrolę stosowania zasad ekoprojektowania przez wprowadzających (baza opakowań).
 4. Zbiórka i zagospodarowanie odpadów opakowaniowych pochodzących z innych źródeł niż nieruchomości zamieszkałe finansowana jest na zasadach dotychczasowych.
 5. Dokumenty Potwierdzające Recykling są wyłącznie potwierdzeniem formalnym; wydawane są poprzez Bazę Danych o Odpadach i ewidencjonowane są w Bazie.
 6. Utworzona zostaje platforma dialogu pomiędzy wszystkimi uczestnikami systemu monitorująca prawidłowość mechanizmów Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta.

Korzyści dla wszystkich

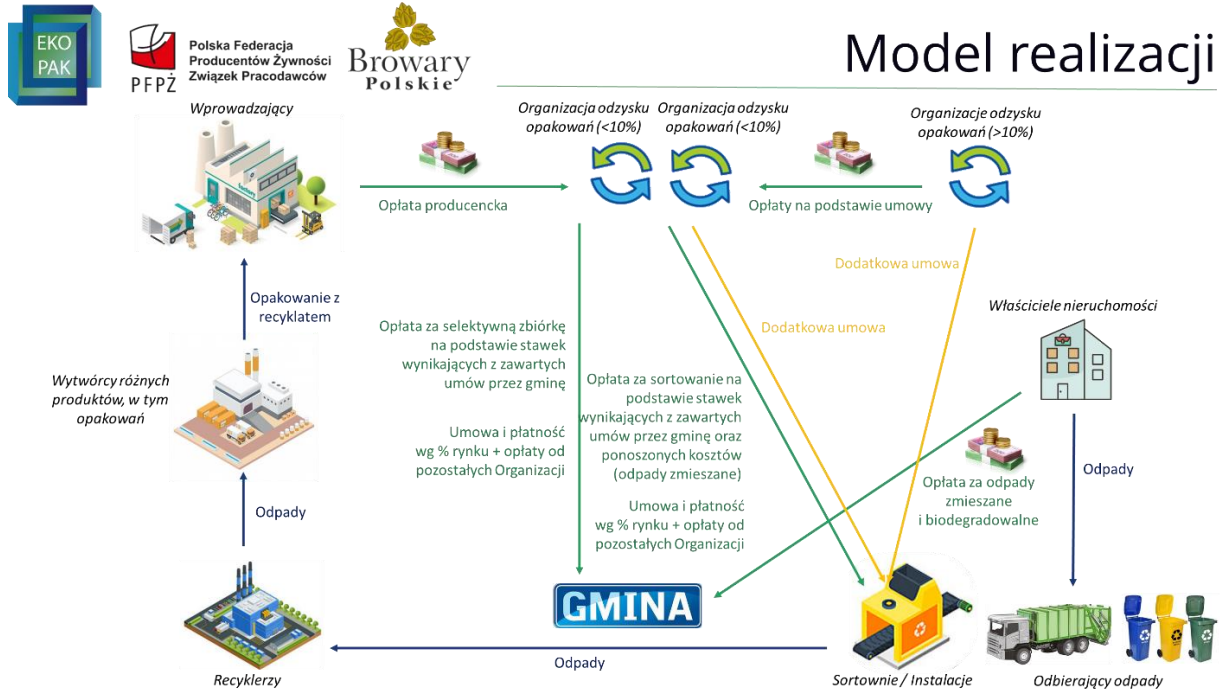
Poniższa propozycja modelu Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta:

1. pozwoli na poprawne wdrożenie europejskiego prawa do polskiej rzeczywistości gospodarczej,
2. ustanowi realną odpowiedzialność przedsiębiorców za opakowania wprowadzane na rynek,
3. wymusi lepsze projektowanie opakowań ułatwiające sortowanie i recykling,
4. zapewni pokrycie rzeczywistych kosztów związanych ze zbiórką, sortowaniem i recyklingiem opakowań,
5. wprowadzi mechanizm poprawy ilości i jakości selektywnej zbiórki odpadów,
6. zapewnieni proces recyklingu w przypadku opakowań „trudnych”.

Koncepcja popierana przez:

Poglądowy schemat modelu realizacji

Koncepcja popierana przez: